

فضایل امام حسین علیه السلام از منظر معصومین علیهم السلام

حجت الاسلام والمسلمین سید مهدی موسوی*

اشاره

یکی از بهترین راه‌های شناخت امام حسین علیه السلام، بررسی سخنان حضرات معصومین علیهم السلام در باره ایشان می‌باشد؛ زیرا همان گونه که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به حضرت علی علیه السلام فرمود: «مَا عَرَفَكَ يَا عَلِيُّ حَقَّ مَعْرِفَتِكَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَا؛^۱ ای علی! جز خدا و من، کسی تو را آنچنانکه باید بشناسد، نمی‌شناسد»، در خصوص امام حسین علیه السلام نیز چنین است و تنها معصومان علیهم السلام هستند که منزلت واقعی آن حضرت را می‌شناسند. فضایل و مقامات حضرت را می‌توان به دو دسته: فضیلت‌های مشترک و اختصاصی تقسیم کرد؛ یعنی برخی روایات، فضایل امام حسین علیه السلام و برخی دیگر، فضایل اهل بیت علیهم السلام را بیان می‌کند. در این نوشتار، از هر دو دسته روایات استفاده می‌کنیم.

۱. امامت و رهبری

عالی‌ترین و بالاترین مقامی که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و تمام اهل بیت علیهم السلام بر آن تصریح کرده‌اند، مقام امامت و ولایت است. از جمله پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ إِمَامَا أُمَّتِي بَعْدَ أَبِيهِمَا وَسَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ؛^۲ حسن و حسین، امامان امت من بعد از پدرشان، و سید و سرور جوانان اهل بهشت‌اند.»

امام رضا علیه السلام در مسجد جامع مرو، حقیقت امامت و امام را این گونه معرفی می‌کند: «إِنَّ الْإِمَامَةَ أَجَلٌ قَدْرًا وَأَعْظَمُ شَأْنًا وَأَعْلَى مَكَانًا وَأَمْتَعُ جَانِبًا وَأَبْعَدُ غَوْرًا مِنْ أَنْ يَبْلُغَهَا النَّاسُ»

* پژوهشگر پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.

۱. دیلمی، حسن، ارشاد القلوب إلى الصواب، بی‌جا: شریف رضی، ۱۴۱۲ق، ج ۲، ص ۲۰۹.

۲. شیخ صدوق، کمال الدین و تمام النعمة، قم: مؤسسه نشر اسلامی، ۱۴۰۵ق، ج ۱، ص ۲۶۰، ح ۶.

بِعُثُولِهِمْ أَوْ يَنَالُوا بِآرَائِهِمْ أَوْ يُقِيمُوا إِمَامًا بِاخْتِيَارِهِمْ؛^۱ همانا امامت، قدرش والاتر و شأنش بزرگ‌تر و منزلتش عالی‌تر و مکانش شریف‌تر و عمقش بیشتر از آن است که مردم با عقل خود به آن رسند یا با آرای‌شان آن را دریابند و یا به انتخاب خود امامی منصوب کنند.»

امام، انسان کاملی است که اقتدای به او، مایه رسیدن به کمال است. خدای سبحان، ابراهیم خلیل را به مقام امامت رساند، تا دیگران در عقیده، اخلاق و کارشان به او اقتدا کنند. معنای هدایت ملکوتی امام نسبت به عقاید و اخلاق و اعمال مردم، این است که عقیده، اخلاق و اعمال امام، پیشاپیش شئون اعتقادی و اخلاقی و عملی مردم قرار دارد و آنها را در صعود به سوی خدا رهبری می‌کند. قلب مطهر امام، آشیانه اراده حق است و اراده خدا، امری ملکوتی است و امامت، چهره دیگری از اراده خدا است؛ یعنی امام، جلوه اراده حق است.^۲

۲. حجت الهی

مقام دیگری که برای امام حسین عَلَيْهِ السَّلَامُ می‌باشد، حجت خدا بر خلق بودن است.^۳ امیر مؤمنان عَلَيْهِ السَّلَامُ از پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نقل کرده است که حضرت فرمود: «أَنَا وَ عَلِيٌّ وَ فَاطِمَةُ وَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ وَ تِسْعَةٌ مِنْ وُلْدِ الْحُسَيْنِ حُجَجُ اللَّهِ عَلَى خَلْقِهِ»^۴ من، علی، فاطمه، حسن، حسین و نه فرزند حسین عَلَيْهِمُ السَّلَامُ حجت‌های خدا بر خلق او هستیم.»
حجت، از ریشه «حج» به معنای دلیل و برهان است.^۵ بنابراین، حجة الله به معنای برهان و دلیلی است که از جانب خداوند نصب شده است.

۱. کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، تهران: دار الکتب الإسلامية، چاپ دوم، ۱۳۶۲ش، ج ۱، ص ۱۹۹، ح ۱.

۲. جوادی آملی، عبدالله، سیره پیامبران در قرآن، قم: نشر اسراء، چاپ پنجم، ۱۳۸۹ش، ج ۶، ص ۳۵۶.

۳. قمی، شیخ عباس، مفاتیح الجنان، بی‌جا: انتشارات معبود، چاپ اول، ۱۳۸۷ش، ص ۶۵۱: «السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حُجَّةَ اللَّهِ وَابْنَ حُجَّتِهِ.»

۴. شیخ صدوق، امالی، بیروت: اعلمی، چاپ پنجم، ۱۴۰۰ق، ص ۱۳۲.

۵. فیومی، احمد بن محمد، مصباح المنیر، قم: دار الهجرة، چاپ اول، ۱۴۰۵ق، ص ۱۲۱، ذیل واژه «حج».

۳. گنجینه علم الهی

فضیلت و مقام دیگر ایشان، گنجینه علم الهی بودن است. در کلام امیر مؤمنان علیه السلام گنجینه علم الهی بودن اهل بیت علیهم السلام به این صورت آمده است: «هُم مَوْضِعُ سِرِّهِ وَ لَجَأُ أَمْرِهِ وَ عَيْبَةُ عِلْمِهِ»^۱ و در زیارت ایشان چنین خطاب می‌کنیم: «السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا عَيْبَةَ عِلْمِ اللَّهِ؛ سلام بر تو ای گنجینه علم خدا!»

ائمّه علیهم السلام که دارای همه نشئات وجودی هستند، در مرتبه نورانیت و ولایت کلیه، یعنی مرحله تام که حقیقت امامت آنها است، به عنایت الهی بر همه عوالم هستی مسلط هستند و از احاطه علمی آنان چیزی مخفی نمی‌ماند و تمام حوادث بزرگ و کوچک نظام هستی، در معرض دید ایشان است و چیزی به نام زمان گذشته، حال و آینده برای آنان معنا ندارد.

البته وقتی به مرحله ماده و عالم طبیعت می‌رسند، مانند دیگران هستند؛ بدین معنا که شاید چیزی را نخواهند بدانند و از سیطره علم کنونی آنها خارج باشد. تفاوتشان با دیگران این است که دیگران به آن خزانه بی‌پایان راهی ندارند؛ اما امامان معصوم علیهم السلام که کلیددار آن خزانه بی‌پایانند، هر چه را که بخواهند، می‌توانند بدانند.^۳ از این رو، در روایات آمده است: «إِنَّ الْإِمَامَ إِذَا شَاءَ أَنْ يَعْلَمَ عُلْمًا»^۴ وقتی امام بخواهد چیزی را بداند، می‌داند.»

در این باره، گم شدن شتر پیامبر صلی الله علیه و آله نمونه خوبی است. روزی شتر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله هنگام عزیمت به تبوک گم شد و هیچ کس نمی‌دانست کجا است. برخی منافقان از ماجرا استفاده سوء کردند و این زمزمه را سردادند که او چگونه پیامبری است که ادعای اخبار از آسمان را دارد، اما جای شتر گم شده خود را نمی‌داند. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله با شنیدن این جمله فرمود:

۱. صبحی صالح، نهج البلاغه، بی‌جا: دار الاسوه، چاپ اول، ۱۴۱۵ق، خطبه ۲.

۲. قمی، شیخ عباس، مفاتیح الجنان، پیشین، ص ۶۷۳.

۳. جوادی آملی، عبدالله، ادب فنای مقربان، قم: نشر اسراء، چاپ هفتم، ۱۳۸۹ش، ج ۱، ص ۱۷۶.

۴. کلینی، الکافی، پیشین، ج ۱، ص ۲۵۸.

من چیزی جز آنچه خدا به من می‌آموزد، نمی‌دانم. اکنون خدا مرا راهنمایی کرده که شتر من در این صحرا در فلان درّه است و زمام آن به درختی پیچیده و از رفتن بازمانده است. بروید، آزادش کنید و بیاورید.^۱

یکی پرسید از آن گم کرده فرزند که ای روشن‌روان پیر خردمند
زمصرش بوی پیراهن شنیدی چرا در چاه کنعانش ندیدی؟
بگفت: احوال ما برق جهان است دمی پیدا و دیگر دم نهان است
گهی بر طارم اعلی نشینم گهی تا پشت پای خود نیستم
اگر درویش در حالی بماندی سر دست از دو عالم برفشاندی^۲

از این مقام و ویژگی می‌توان دانست که امام علیه السلام از شهادت خود و بسیاری از حوادث و وقایع کربلا آگاهی داشت. علاوه بر این، بر اساس روایات گوناگون از سوی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، امیر مؤمنان علیه السلام و امام حسن علیه السلام، آن حضرت از شهادت خود و برخی حوادث با خبر بود.

۴. وارث انبیای الهی

یکی دیگر از ویژگی‌های ایشان، وارث انبیای الهی بودن است. در زیارت امام حسین علیه السلام آمده است:

«السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا وَارِثَ آدَمَ صَفْوَةَ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا وَارِثَ نُوحٍ نَبِيِّ اللَّهِ؛ سلام بر تو ای وارث آدم، برگزیده خدا، و سلام بر تو ای وارث نوح، نبی خدا.»

امام حسین علیه السلام وارث «صفوت» و برگزیدگی آدم علیه السلام، «نبوت» نوح علیه السلام، «خَلْت» و دوستی ابراهیم علیه السلام، «کلیم» بودن موسی علیه السلام، «روح الله» بودن عیسی علیه السلام، «حبیب الله» بودن پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و «امیر مؤمنان» بودن علی علیه السلام بود. بدین ترتیب، مجموع کمالات انبیا و اولیای الهی در امام حسین علیه السلام جمع شده است؛ «آنچه خوبان همه دارند، تو تنها

۱. ابن هشام، حمیری، السیرة النبویة، قاهره: مکتبه محمد علی صبیح و اولاده، ۱۳۸۳ق، ج ۴، ص ۹۵.

۲. سعدی، مصلح الدین، گلستان، تهران: انتشارات، چاپ دوم، ۱۳۸۰ش، باب دوم (در اخلاق درویشان)، حکایت ۱۰.

۳. قمی، شیخ عباس، مفاتیح الجنان، پیشین، ص ۶۵۹.

داری.»^۱ البته باید توجه داشت که امام حسین علیه السلام از ویژگی‌های ممتاز پیامبران برخوردار بود؛ ولی دارای مقام شامخ نبوت تشریحی نبود.^۲

شیخ مفید رحمته الله به نقل از زینب، دختر ابورافع می‌گوید: فاطمه با دو فرزندش، حسن و حسین، هنگام بیماری پیامبر صلی الله علیه و آله نزد ایشان آمد و گفت: ای پیامبر خدا! این دو، فرزندان شما هستند. چیزی برای آنها به ارث بگذار. پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «برای حسن، شیوه و شرافتم و برای حسین، سخاوت و شجاعتم را به ارث نهادم.»^۳

۵. برترین جوانان بهشت

یکی دیگر از فضیلت‌هایی که برای ایشان شمرده‌اند، سرور جوانان بهشت بودن است. در جوامع روایی اهل سنت و شیعه روایات مختلفی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل شده که می‌فرماید: «الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ؛^۴ حسن و حسین، دو سرور جوانان بهشتی‌اند.»

این روایات، امام حسین علیه السلام را یکی از دو سرور جوانان بهشت شمرده است و البته در دنیا هم این گونه است؛ چنانکه پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «خَيْرُ رِجَالِكُمْ عَلِيٌّ بِنُ أَبِي طَالِبٍ وَ خَيْرُ شَبَابِكُمْ الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ وَ خَيْرُ نِسَائِكُمْ فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ؛^۵ بهترین مردان شما، علی بن ابی‌طالب و بهترین جوانان شما، حسن و حسین و بهترین زنان شما، فاطمه دختر محمد است.» این روایت از امام حسین علیه السلام به عنوان سرور امت یاد می‌کند. در حقیقت، این گونه روایات، مکمل احادیثی است که از امام حسن علیه السلام و امام حسین علیه السلام به عنوان جوانان اهل بهشت یاد می‌کنند.

۱. دهخدا، علی اکبر، امثال و حکم، تهران: بی‌نا، چاپ پنجم، ۱۳۶۰ش، ج ۱، ص ۴۹.

۲. جوادی آملی، عبدالله، ادب فنای مقربان، پیشین، ج ۲، ص ۹۵.

۳. شیخ مفید، ارشاد، قم: کنگره شیخ مفید، چاپ اول، ۱۴۱۳ق، ج ۲، ص ۶.

۴. ترمذی، ابو عیسی محمد، سنن ترمذی، بیروت: دار الفکر للطباعة والنشر والتوزیع، چاپ دوم، ۱۴۰۳ق، ج ۵، ص ۶۵۶؛ احمد بن حنبل، مسند احمد، بیروت: دار صادر، بی‌تا: ج ۴، ص ۸، ح ۱۰۹۹۹؛ شیخ صدوق،

امالی، قم: انتشارات کتابخانه اسلامی، چاپ چهارم، ۱۳۶۲ش، ص ۱۱۲، ح ۹۰.

۵. مجلسی، محمدباقر، بحار الأنوار، بیروت: مؤسسة وفاء، ۱۴۰۴ق، ج ۳۸، ص ۹.

۶. محبوب اهل آسمان و زمین

فضیلت دیگر ایشان، آن است که محبوب‌ترین بنده خدا در نزد آسمانیان و زیور آسمان‌ها و زمین می‌باشد. امام رضا علیه السلام در حدیثی از پدرانش از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل می‌کند که ایشان فرمود:

«مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى أَحَبِّ أَهْلِ الْأَرْضِ إِلَى أَهْلِ السَّمَاءِ فَلْيَنْظُرْ إِلَى الْحُسَيْنِ؛^۱ هر کس دوست دارد به کسی بنگرد که محبوب‌ترین زمینیان نزد آسمانیان است، به حسین بنگرد.»

در روایتی دیگر از امام رضا علیه السلام به نقل از امام حسین علیه السلام آمده است: «قَالَ دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله وَ عِنْدَهُ أَبِي بَنُ كَعْبٍ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله مَرْحَبًا بِكَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ يَا زَيْنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِينَ؛^۲ حسین بن علی علیه السلام فرمود: خدمت پیامبر خدا رسیدم؛ در حالی که ابی بن کعب نزد ایشان بود. پیامبر خدا به من فرمود: آفرین باد بر تو ای زینت آسمان‌ها و زمین‌ها.»

و در روایتی دیگر، حسن و حسین علیهما السلام، زینت ستون‌های عرش و بهشت دانسته شده‌اند:

«إِذَا اسْتَقَرَّ أَهْلُ الْجَنَّةِ فِي الْجَنَّةِ، قَالَتِ الْجَنَّةُ: يَا رَبِّ أَلَيْسَ قَدْ وَعَدْتَنِي أَنْ تُزَيِّنَنِي بِرُكْنَيْنِ مِنْ أَرْكَانِكَ؟ فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: بَلَى قَدْ زَيَّنْتُكَ بِالْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ؛^۳ پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود: هنگامی که بهشتیان در بهشت جای می‌گیرند، بهشت می‌گوید: پروردگارا! به من وعده داده‌ای که مرا با دو ستون از ستون‌های بیارایی؟ خداوند فرمود: بله، تو را به حسن و حسین آراستم.»

۷. محبوب‌ترین بنده خدا

مقام و فضیلت دیگری که برای امام حسین علیه السلام بیان شده است، محبت و دوستی است که می‌توان آن را به چند دسته تقسیم کرد.

۱. ابن شهر آشوب، مناقب آل ابی طالب، قم: انتشارات علامه، ۱۳۷۹ق، ج ۴، ص ۷۳.
۲. شیخ صدوق، عیون اخبار الرضا، بیروت: مؤسسة الأعلمی للمطبوعات، ۱۴۰۴ق، ج ۱، ص ۵۹، ح ۲۹.
۳. ابن حیون، محمد بن نعمان، شرح الاخبار، قم: جامعه مدرسین، چاپ اول، ۱۴۰۹ق، ج ۳، ص ۱۱۲.

الف- محبوب‌ترین خلق نزد خداوند:

امام صادق علیه السلام فرمود: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ جَالِسًا وَعِنْدَهُ عَلِيٌّ وَفَاطِمَةُ وَالْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ فَقَالَ:

وَالَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ بَشِيرًا مَا عَلَيَّ وَجْهِ الْأَرْضِ خَلَقَ أَحَبَّ إِلَيَّ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ وَلَا أَكْرَمَ عَلَيْهِ مِنِّي؛^۱ روزی پیامبر خدا نشسته بود و علی و فاطمه و حسن و حسین علیهم السلام نزدش بودند و پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمود: سوگند به آن که مرا بشارت‌دهنده بر انگیخت، بر روی زمین هیچ کس نزد خدا محبوب‌تر و گرامی‌تر از ما نیست.»

ب- محبوب‌ترین افراد نزد پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

از انس بن مالک از رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نقل شده است: «أَحَبُّ أَهْلِ إِلَى الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ؛^۲ محبوب‌ترین خانواده‌ام در نزد من، حسن و حسین هستند.» در برخی دیگر از روایات آمده است که پیامبر اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ایشان را دو دسته گل خود و دو امانت در نزد امت دانسته است. حضرت آن دو را در آغوش خود می‌گرفت و به خود می‌چسبانید و می‌بویید و می‌بوسید و در حالی که اشک از چشمانش جاری بود، سفارش او را به فاطمه می‌کرد و می‌گفت: گریه او مرا آزار می‌دهد و می‌فرمود: خدایا! من این دو را دوست دارم. تو نیز آن دو را دوست داشته باش.»^۳

ج- وجوب محبت و دوستی ایشان:

شناخت، محبت و اطاعت از اهل بیت علیهم السلام، بر همه مسلمانان واجب است. این امور، نشان از مقام و جایگاه ایشان در نزد خداوند متعال و تأثیر آنها در سعادت و هدایت انسان‌ها دارد؛ به‌ویژه محبت و مودت به این خاندان، به عنوان اجر و پاداش رسالت پیامبر معرفی شده است. جابر از پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ روایت کرده که حضرت فرمود:

۱. شیخ صدوق، معانی الاخبار، قم: مؤسسه النشر الإسلامی التابعة لجماعة المدرسين، ۱۳۳۸ش، ص ۵۵، ح ۳.

۲. متقی هندی، کنز العمال، مؤسسه الرسالة، ۱۴۰۹ق، ج ۱۲، ص ۱۱۶، ح ۳۴۲۶۵.

۳. ر.ک: محمدی ری‌شهری، محمد، دانشنامه امام حسین علیه السلام، قم: دار الحدیث، چاپ اول، ۱۳۸۹ش، ج ۲، ص

«إِنَّ الْجَنَّةَ تَشْتَاقُ إِلَىٰ أَرْبَعَةٍ مِنْ أَهْلِي قَدْ أَحَبَّهُمُ اللَّهُ وَ أَمَرَنِي بِحُبِّهِمْ، عَلِيٌّ بَنُ أَبِي طَالِبٍ وَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ وَ الْمَهْدِيُّ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ»^۱ بهشت، مشتاق چهار نفر از اهل بیت من می باشد. خدا ایشان را دوست دارد و مرا نیز به دوستی ایشان، فرمان داده است: علی بن ابی طالب، حسن، حسین و مهدی علیهم السلام.

شیعه و اهل سنت، سخن پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله را در تفسیر آیه مودت چنین نقل کرده اند: «به نقل از ابی امامه باهلی، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: خداوند انبیا را از درخت های متفاوت آفرید؛ اما من و علی را از یک درخت آفرید. من، ریشه آنم و علی، شاخه و حسن و حسین، میوه های آن و پیروان ما، برگ های آن هستند. هر کس به شاخه ای از شاخه های آن درآویزد، نجات می یابد و هر کس کج برود، سقوط می کند. اگر بنده ای خدا را میان صفا و مروه هزاران سال عبادت کند، به گونه ای که همچون مشکی خالی شود، اما محبت ما را درک نکند، خداوند او را به صورت در آتش می اندازد. آنگاه این آیه را تلاوت کرد: «بگو من برای این (رسالت)، از شما مزدی نمی خواهم؛ جز دوستی با خویشاوندانم.»^۲

برخی از بزرگان، حکمت درخواست مودت اهل بیت از سوی پیامبر صلی الله علیه و آله را این چنین بیان کرده اند:

وقتی می فرماید تنها مودت اهل بیت علیهم السلام را طلب می کنم، یعنی تلاش من، فقط برای این نبود که باری از دوش خود بردارم، بلکه برای این بود که این بار را به مقصد برسانم و اگر مودت اهل بیت علیهم السلام نباشد، رسالت من ناتمام است و به مقصد نخواهد رسید و مردم بهره ای از رسالت نمی برند!^۳

د- پاداش دوستی و فرجام دشمنی با ایشان

فضیلت دیگر ایشان، این است که دوستی ایشان، دوستی خدا و پیامبر شمرده شده است و رهاورد آن، ورود به بهشت و بهره مندی از نعمت های الهی است. همچنین

۱. علامه حلی، کشف الیقین، تهران: مؤسسه چاپ و انتشارات وزارت ارشاد اسلامی، ۱۴۱۱ق، ص ۳۴۵، ح ۴۰۱.

۲. شیخ صدوق، کمال الدین، پیشین، ص ۳۴۵؛ ابن عساکر، تاریخ دمشق، بیروت: دار الفکر، ۱۴۱۶ق، ج ۴۲، ص ۶۵، ح ۸۴۱۲.

۳. جوادی آملی، عبدالله، سیره رسول اکرم صلی الله علیه و آله در قرآن، قم: نشر اسراء، چاپ پنجم، ۱۳۸۵ش، ص ۳۴۰.

دشمنی با ایشان، دشمنی با خدا و پیامبر او است که سبب دشمنی خداوند و پیامبرش می‌گردد و در پی آن نیز ورود به جهنم و عذاب الهی خواهد بود. این فضیلت را شیعه و اهل سنت در روایات بسیاری از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل کرده‌اند:

«به نقل از سلمان فارسی از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: حسن و حسین، پسران من هستند. هر کس آن دو را دوست بدارد، مرا دوست داشته است و هر کس مرا دوست بدارد، خداوند دوستش می‌دارد و هر که را خدا دوست بدارد، به بهشتش درمی‌آورد؛ اما هر کس با آن دو دشمنی کند، با من دشمنی کرده و هر کس با من دشمنی کند، خداوند دشمنش می‌دارد و هر کس را خدا دشمن بدارد، به دوزخش درمی‌آورد.»^۱

۸. سرور شهیدان

یکی از برجسته‌ترین ویژگی‌های امام حسین علیه السلام، این است که سرور شهیدان در دنیا و آخرت است. در حدیث قدسی آمده است: «أَمَّا إِنَّهُ سَيِّدُ الشُّهَدَاءِ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؛^۲ بدانید که او سرور شهیدان از اولین و آخرین در دنیا و آخرت است.» همچنین امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «مَا مِنْ شَهِيدٍ إِلَّا وَهُوَ يُحِبُّ لَوْ أَنَّ الْحُسَيْنَ بَنَ عَلِيٍّ عليه السلام حَتَّى يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ مَعَهُ؛^۳ هیچ شهیدی نیست، مگر اینکه دوست دارد که همراه حسین علیه السلام باشد و با او وارد بهشت شود.»

و در روایتی دیگر از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل شده است: «أَكْرَمْتُهُ بِالشَّهَادَةِ وَ خَتَمْتُ لَهُ بِالسَّعَادَةِ فَهُوَ أَفْضَلُ مَنْ اسْتَشْهِدَ وَأَزْفَعُ الشُّهَدَاءِ دَرَجَةً؛^۴ حسین را با شهادت گرامی داشتم و پایان کارش را به سعادت رساندم. او برترین شهیدان است و بالاترین درجه آنان را دارد.»

از این روایات، چند نکته استفاده می‌شود؛ نخست اینکه امام حسین علیه السلام با نثار خون در راه خدا، به مقام شهادت نایل شده است. دیگر آنکه مقام و درجه او، بالاترین درجه

۱. شیخ طبرسی، اعلام الوری، تهران: دار الکتب الاسلامیه، چاپ سوم، ۱۳۹۰ق، ج ۱، ص ۴۳۲؛ متقی هندی، کنز

العمال، پیشین، ج ۱۲، ص ۱۲۱.

۲. ابن قولویه، کامل الزیارات، بی‌جا: مؤسسه نشر الفقه، چاپ اول، ۱۴۱۷ق، ص ۱۴۷، ح ۱۷۹.

۳. همان، ص ۲۲۰، ح ۳۲۲.

۴. کلینی، الکافی، پیشین، ج ۱، ص ۵۲۷، ح ۳.

شهادت او سرور شهیدان از ازل تا ابد است. همچنین دانسته می‌شود که پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ از شهادت او باخبر بوده و آن را نیز بازگو کرده است.

۹. استمرار نسل امامت

یکی دیگر از ویژگی‌های امام حسین عَلَيْهِ السَّلَام، این است که بیشتر امامان اهل بیت عَلَيْهِمُ السَّلَام از نسل اویند. این ویژگی، در احادیث مورد تأکید قرار گرفته که یکی از آنها را ذکر می‌کنیم: «إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ... اخْتَارَ مِنَ الْحُسَيْنِ الْأَوْصِيَاءَ مِنْ وُلْدِهِ يَنْفُونَ عَنِ التَّنْزِيلِ تَحْرِيفَ الْغَالِيَيْنِ وَ انْتِحَالَ الْمُبْطِلِينَ وَ تَأْوِيلَ الْمُضِلِّينَ تَأْسِئُهُمْ فَأَتَمَّهُمْ»^۱ خداوند از فرزندان حسین، اوصیایی را برگزید که از قرآن، تحریف غالیان و نسبت نادرست باطل‌گرایان و تأویل گمراهان را دور می‌کنند. نهمین آنان، قائم آنها است.»

۱۰. تربت با برکت

از دیگر ویژگی امام حسین عَلَيْهِ السَّلَام، برکات تربت پاک او است؛ چنانکه از امام صادق عَلَيْهِ السَّلَام روایت شده است: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى عَوَّضَ الْحُسَيْنِ مِنْ قَتْلِهِ أَنْ جَعَلَ الْإِمَامَةَ فِي ذُرِّيَّتِهِ وَ الشَّفَاءَ فِي ثُرْبَتِهِ وَ إِجَابَةَ الدُّعَاءِ عِنْدَ قَبْرِهِ»^۲ خداوند در عوض کشته شدن حسین عَلَيْهِ السَّلَام، امامت را در ذریه او، و شفا را در تربت او، و اجابت دعا را در نزد قبر او قرار داد.»

یکی از ویژگی‌ها و برکات تربت امام حسین عَلَيْهِ السَّلَام، شفا بودن تربت ایشان برای هر دردی است. از این رو، گرچه خوردن خاک در اسلام جایز نیست، فقهای امامیه اتفاق نظر دارند که خوردن تربت امام حسین عَلَيْهِ السَّلَام به اندازه یک نخود برای استشفای جایز است و حتی به گفته برخی فقها، احادیث در این باره در حدّ تواتر است.^۳ ایمنی از هر ترسی، چند برابر شدن ثواب سجده، برتری تسبیح گفتن با تربت حسینی، تشویق به برداشتن کام کودک با تربت و نیز همراه کردن تربت با مرده،^۴ از دیگر آثار و برکاتی است که برای تربت امام حسین عَلَيْهِ السَّلَام بیان شده است.

۱. شیخ صدوق، کمال الدین، پیشین، ج ۱، ص ۲۸۱، ح ۳۲.

۲. شیخ طوسی، الامالی، قم: دار الثقافة، چاپ اول، ۱۴۱۴ق، ص ۳۱۷.

۳. محقق نراقی، مستند الشیعه، قم: مؤسسه آل‌البیت، چاپ اول، ۱۴۱۵ق، ج ۱، ص ۱۶۲.

۴. ر.ک: محمدی ری‌شهری، محمد، دانشنامه امام حسین عَلَيْهِ السَّلَام، پیشین، ج ۱۲، ص ۴۴۲-۴۵۶.

۱۱. زیارت با برکت

اگرچه زیارت پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام برکات فراوانی برای زائر دارد، ولی در مورد زیارت هیچ یک از اهل بیت علیهم السلام به اندازه زیارت امام حسین علیه السلام تأکید نشده و ثواب و برکاتی که برای زیارت امام حسین علیه السلام ذکر شده، برای هیچ یک از آنان مطرح نگردیده است. بی تردید، تأکید و تشویق احادیث اسلامی در مورد زیارت امام حسین علیه السلام، به دلیل آثار مثبت آن در سازندگی معنوی و بالندگی جامعه اسلامی است که در طول تاریخ نیز مورد پذیرش و استقبال مسلمانان، به ویژه شیعیان قرار گرفته است. در ذیل، به برخی از برکات زیارت امام حسین علیه السلام اشاره می‌کنیم.

در روایات، زیارت سید الشهداء با فضیلت‌ترین عمل و همانند زیارت خدا و پیامبر او توصیف شده است؛ بلکه زیارت ایشان بر هر مؤمنی به امامت اهل بیت علیهم السلام لازم دانسته شده و کسی که توانایی زیارت دارد، ولی از آن خودداری نماید، حقی از حقوق خدا و پیامبر را ترک کرده و مورد عاق اهل بیت علیهم السلام قرار گرفته و از خیر و برکات فراوانی محروم شده و از ایمان و عمرش کاسته می‌گردد.

در برابر، فرشتگان الهی برای زائر او احترام ویژه می‌نهند. زائر حسینی، از دعای فرشتگان و اهل بیت علیهم السلام برخوردار گشته و خداوند متعال گناهان او را می‌بخشد. عمرش طولانی گردیده و روزی‌اش فراوان و غمش زایل، قلبش شاد و گناهانش به عمل صالح و بدبختی‌اش به خوشبختی تبدیل می‌شود و پیامبر خدا شفیع او گردیده و خود نیز اجازه شفاعت می‌یابد و با امام حسین علیه السلام محشور شده و در بهشت هم‌نشین اهل بیت علیهم السلام خواهد بود. در نهایت باید گفت: فضایل و برکات زیارت امام حسین علیه السلام، غیر قابل شمارش است.^۱

به حُسن و خلق و وفا کس به یار ما نرسد

تو را در این سخن، انکار کار ما نرسد

اگرچه حُسن فروشان به جلوه آمده‌اند

کسی به حُسن و ملاححت، به یار ما نرسد.^۲

۱. رک: همان، ج ۱۱، ص ۷، فصل ۳.

۲. حافظ شیرازی، دیوان حافظ، قم: نگاران قلم، چاپ اول، ۱۳۸۹ش، ص ۱۸۱، غزل ۱۵۶.